

แพทย์กับความรับผิดชอบในทางแพ่ง (คดีละเมิด)^๑

มนต์ชัย ชนินทรลีลา
ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แพทย์กับการรักษามาตรฐานของการประกอบวิชาชีพ
ในระดับที่ดีที่สุด

“ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม” หรือแพทย์
หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต
เป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา และ

“วิชาชีพเวชกรรม” หรือ วิชาชีพแพทย์
หมายความว่า วิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการ
ตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การป้องกันโรค
การผดุงครรภ์ การปรับสายตาด้วยเลนส์สัมผัส การ
แทงเข็มหรือการฝังเข็มเพื่อบำบัดโรคหรือเพื่อระงับ
ความรู้สึก และหมายความรวมถึงการกระทำทาง
ศัลยกรรม การใช้รังสี การฉีดยาหรือสสาร การสอดใส่
วัตถุใด ๆ เข้าไปในร่างกาย ทั้งนี้ เพื่อการคุมกำเนิด
การเสริมสวย หรือการบำรุงร่างกายด้วย^๒

วิชาชีพเวชกรรม เป็นวิชาชีพที่สำคัญควบคู่กัน
กับสังคมมนุษย์มาโดยตลอด ทั้งได้รับการยอมรับและ
เป็นที่คาดหวังพึ่งพาของสังคมเป็นอย่างสูง แพทยสภา
เองก็ได้กำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ
เวชกรรมไว้หลายประการ อาทิ “ผู้ประกอบวิชาชีพ
เวชกรรมต้องรักษามาตรฐานของการประกอบวิชาชีพ

เวชกรรมในระดับที่ดีที่สุด และพยายามให้ผู้ป่วยพ้นจาก
อาการทรมานจากโรคและความพิการต่าง ๆ โดยไม่
เรียกร้องสินจ้างรางวัลพิเศษนอกเหนือจากค่าบริการที่
ควรได้รับตามปกติ”^๓

ความไม่เป็นโรค เป็นลาภอันประเสริฐ แต่โรคภัย
ไข้เจ็บก็เป็นสิ่งธรรมดาที่ปุถุชนหลีกเลี่ยงไม่ได้ไปตลอด
ปัจจุบันสิทธิของผู้ป่วยได้รับการประกาศรับรอง และ
รัฐบาลเข้ามามีบทบาทให้หลักประกันสุขภาพแก่ผู้รับ
บริการมากขึ้น ในขณะที่ความพร้อมทางด้านกา
รสาธารณสุขของชาติยังต้องไล่ตามหลังอยู่ แต่เมื่อเกิด
ผลอันไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงจากมาตรฐานของการ
รักษาพยาบาลหรือการสาธารณสุขของชาติ จนวงการ
แพทย์ต้องตกเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนให้พบเห็นอยู่
เนื่อง ๆ กรณีผลร้ายแรงอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้น
หลายเรื่องยุติลงได้ด้วยการเยียวยาแก้ไข หรือการไกล่
เกลี่ยประนีประนอมตกลงกันได้ด้วยดี แต่ในบางกรณีก็
สื่อสารกันไม่เข้าใจเพราะมองกันคนละแง่คนละมุม
หรือมีการเจรจกกันแล้วแต่ตกลงกันไม่ได้ กระทั่งนำไป
สู่การร้องเรียน ร้องทุกข์ หรือเกิดเป็นคดีความฟ้องร้อง
แพทย์เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต^๔ ส่งผลให้เกิด

^๑ ปรับปรุงเรียบเรียงขึ้นใหม่จากบางส่วนของหนังสือ : มนต์ชัย ชนินทรลีลา, แพทย์กับกระบวนการยุติธรรม (รักษาอย่างไร ไม่ต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย & รักษาอย่างไร ต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย), กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอเชียคิท, ๒๕๔๔

^๒ พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ มาตรา ๔

^๓ ข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๖ หมวด ๓ ข้อ ๑

^๔ ท่านสามารถค้นหาเรื่องราวเกี่ยวกับแพทย์โดยพิมพ์คีย์คำที่ต้องการค้นหา เช่น “แพทย์ ฟ้อง / ร้องเรียน” เพิ่มเติมได้จาก www.google ซึ่งจะช่วยให้สืบค้นต่อไปยัง web ที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว

ปัญหา "สมองไหล" ไปสู่ภาคเอกชน หรือคำรักษาพยาบาลที่ต้องบวกค่าเสี่ยงภัยให้เพิ่มมากขึ้นตามมาด้วย ดังนั้น บุคคลที่ต้องอยู่ภายใต้การเกิด แก่ เจ็บ ตายยังมีรัก โลภ โกรธ หลงมีสุขมีทุกข์ได้กันทุกคน จึงควรต้องศึกษาทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในภาพรวม โดยเอาใจเขาไปใส่ใจเรา และค้นหาหนทางป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาในสภาวะการณ์ที่ต้องเกิดต้องเป็นไปอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันกันให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมดีกว่าที่จะมองปัญหาจากมุมมองของตนแต่ฝ่ายเดียว แล้วตั้งหน้าตั้งตาโต้แย้งเรียกร้องเอาจากอีกฝ่ายหรือตั้งแง่ฟ้องร้องกันไปฟ้องร้องกันมาโดยไม่รู้จบ สุดท้ายผู้ที่เสียหายก็คือสุขภาพความเข้มแข็งของสังคมประเทศชาติโดยส่วนรวม

งานของแพทย์กับผลในทางกฎหมายบางประการ

สำหรับงานของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมนั้น ผู้เขียนเห็นว่างานส่วนหนึ่งของ "แพทย์" ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมด้วย เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^๑ บัญญัติให้แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่สำคัญร่วมกับพนักงานสอบสวนใน "การชันสูตรพลิกศพ" ซึ่งตายโดยผิดธรรมชาติ^๒ หรือร่วมกับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองสำหรับการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน (เว้นแต่การตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย) ทั้งนี้ เป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด^๓

งานในวิชาชีพเวชกรรม นอกจากการตรวจรักษา และทำรายงานบันทึกความเห็นตามหน้าที่ในวิชาชีพแล้ว แพทย์ยังอาจต้องไปเป็น "พยานศาล" ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีแพ่ง หรือไปเป็นพยานผู้ชำนาญการในคดีอาญา ตามที่ได้ทำรายงานหรือบันทึกความเห็นไว้ในผลการตรวจชันสูตร หนังสือรับรอง หรือเวชระเบียน นอกจากนี้ ผลการตรวจชันสูตรพลิกศพหรือบาดแผล หรือการตรวจพิสูจน์พยานวัตถุที่จัดเก็บจากที่เกิดเหตุต่าง ๆ เช่น เส้นขน คราบโลหิต เนื้อเยื่อที่ติดตามเล็บ มือผู้เสียหาย คราบอสุจิ ย่อมส่งผลและมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาในทางกฎหมาย ทั้งในทางแพ่งและอาญาหลายประการ โดยใน "คดีอาญา" การชันสูตรพลิกศพ หรือผลการตรวจพิสูจน์และความเห็นของแพทย์ ย่อมมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนโดยอาจถูกนำไปใช้ตั้งข้อหา รวมทั้งมีประโยชน์ในการพิจารณาวินิจฉัยความผิดในความผิดอาญาบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย

ส่วนใน "คดีแพ่ง" ผลการตรวจพิสูจน์ของแพทย์ และนักวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่เกี่ยวกับอายุหรือสติสัมปชัญญะ ย่อมมีผลต่อความสมบูรณ์ของการทำนิติกรรมหรือพินัยกรรม การหมั้น การสมรส การตรวจพิสูจน์ความเป็นพ่อแม่ลูกรวมทั้งการตรวจพิสูจน์การตายก่อนหลัง ย่อมส่งผลถึงสิทธิทางครอบครัวและมรดกของบุคคล เช่น คดีฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตร คดีฟ้องขอแบ่งมรดก หรือสิทธิหรือลำดับในการรับมรดกก่อนหลังของทายาท นอกจากนี้ หนังสือใบรับรองหรือความเห็นในการรักษาของแพทย์ ยังอาจถูกใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการพิสูจน์ความเสียหายหรือนำไปใช้ในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ค่าทดแทน หรือค่าชดเชย ต่าง ๆ

^๑ ภาค ๒ สอบสวน ลักษณะ ๒ การสอบสวน หมวด ๒ การชันสูตรพลิกศพ มาตรา ๑๔๘ - ๑๕๖

^๒ การตายโดยผิดธรรมชาตินั้น คือ (๑) นำตัวตาย (๒) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย (๓) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย (๔) ตายโดยอุบัติเหตุ (๕) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๘ วรรคสอง)

^๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐

รวมทั้งยังอาจถูกนำไปใช้ในการขอเลื่อนคดีหรือเลื่อนการมาเป็นพยานศาลอีกด้วย

สาเหตุปัจจัยที่ทำให้แพทย์ถูกฟ้องร้อง

ปัจจุบันมีผู้ทรงคุณวุฒิวิจยสาเหตุปัจจัยที่ทำให้แพทย์ถูกร้องเรียนหรือฟ้องร้องมากขึ้นกว่าในอดีต โดยอาจสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัย ๒ ประการ คือ^๑

(๑) ปัจจัยแรก เมื่อมีผลไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงเกิดขึ้น เช่น ผู้ป่วยตาย พิการ เจ็บป่วย เสียค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น โดยมิได้คาดหมายมาก่อน ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุ ๓ กลุ่ม คือ

(๑.๑) เกิดจากความรุนแรงของโรคหรือบาดเจ็บโดยตรง แม้จะช่วยเหลืออย่างเต็มที่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงมิให้เกิดผลนั้นได้ หรือเป็นเหตุสุดวิสัย

(๑.๒) เกิดจากโรคแทรกซ้อนที่ไม่อาจยับยั้งได้ เช่น แพทย์โดยไม่มีประวัติมาก่อน

(๑.๓) เกิดจากความบกพร่องส่วนบุคคลหรือระบบงาน เช่น แพทย์ละทิ้งหน้าที่ในการอยู่เวร การให้เลือดที่มี HIV แก่ผู้ป่วยที่ผ่าตัดฉุกเฉิน หรือเกินกำลังบุคลากรทางการแพทย์ที่มีอยู่ไม่เท่ากันในแต่ละระดับของโรงพยาบาล ซึ่งสาเหตุกลุ่มหลังนี้ย่อมมีผลสำคัญต่อความรับผิดชอบของบุคลากรทางการแพทย์

(๒) ปัจจัยที่สอง ผู้ฟ้องร้องเชื่อว่าเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งหรือหลายสาเหตุรวมกัน กล่าวคือ

(๒.๑) เกิดจากความบกพร่องส่วนบุคคล เช่น แพทย์ไม่อยู่ พยาบาลตามแพทย์ไม่ได้ แพทย์วินิจฉัยผิด ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่เรียกว่า “โรคหมอทำ” หรือเป็นทิวาปฏิบัติ

(๒.๒) คาดหวังถึงผลสำเร็จของการบริการสูง เช่น ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเสี่ยงภัยอย่างเพียงพอจนตัดสินใจยินยอมรับบริการ หรือผลการรักษาออกมาไม่

ถูกใจ

(๒.๓) ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเสี่ยงอันตรายที่ไม่อาจยับยั้งได้จากฝ่ายแพทย์ หรือได้รับข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนจากบุคคลที่สาม หรือได้รับข้อมูลมาไม่ตรงกัน จึงตัดสินใจฟ้องร้องเพื่อพิสูจน์ความจริง

(๒.๔) ต้องการค่าสินไหมทดแทนในความสูญเสียหรือเสียหายที่เกิดขึ้น และที่จะเกิดต่อไปในอนาคต

(๒.๕) เป็นมาตรการสุดท้าย เพราะร้องทุกข์หรือร้องเรียนมาแล้ว แต่ได้รับผลไม่เป็นที่พอใจ

จากสาเหตุปัจจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสื่อสารและการสร้างหรือปรับความเข้าใจให้ถูกต้องชัดเจนตรงกัน จึงเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อยไปกว่ามาตรฐานการรักษาพยาบาลที่ดี

แพทย์กับการทำละเมิด

สำหรับสาเหตุเงื่อนไขของการฟ้องร้องคดีแพ่งในทางกฎหมายนั้น ต้องมีการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายแพ่ง^๒ อันเนื่องมาจากกรณีนิติสัมพันธ์ในเชิงกฎหมายหรือเชิงธุรกิจมากกว่าการรักษาพยาบาลด้วยความเมตตากรุณาเช่นในอดีต

ในส่วนของคดีแพ่งเรื่อง “ละเมิด” นั้น ถือเป็นนิติเหตุ กล่าวคือ เป็นการกระทำโดยโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย หรือโดยการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่น เป็นเหตุให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน^๓

คำว่า “จงใจ” หมายถึง การกระทำ (เคลื่อนไหวร่างกาย) หรืองดเว้นการกระทำ (ไม่เคลื่อนไหวร่างกาย) ในกรณีที่จะต้องป้องกันผลนั้น^๔ โดยรู้สำนึกถึงการกระทำว่าจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยผิด

^๑ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ และคณะ. งานวิจัยคดีแพทย์ บุคลากรแพทย์ที่ถูกฟ้องร้อง. พ.ศ. ๒๕๔๔, หน้า ๑๕๓ - ๒๐๓ อ้างถึงใน แสงว บุญเฉลิมวิภาส และ เอนก ขมจินดา. กฎหมายการแพทย์. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน; ๒๕๔๖. หน้า ๓๔๔ - ๓๕๔.

^๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕

^๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐, ๔๒๑

^๔ “จงใจกระทำ” ที่ต้องรับผิดชอบในทางกฎหมาย เช่น รับจ้างดูแลผู้ป่วยหนักแล้วกลับละทิ้งหน้าที่ปล่อยให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย เป็นต้น

กฎหมาย ซึ่งน่าจะมีความหมายกว้างกว่าการกระทำโดย "เจตนา" ตามกฎหมายอาญา^{๑๒}

ตัวอย่างการกระทำละเมิดโดยจงใจ เช่น การลัก อดวัยวะผู้ป่วยหรือผู้ที่สมองตายไปเพื่อปลุกถ่ายให้แก่ผู้-ป่วยอีกรายหนึ่งที่มีฐานะดีกว่า^{๑๓} หรือการถอดเครื่องช่วย หายใจหรือฉีดยาให้ผู้ป่วยตายอย่างสงบตามคำร้องขอ ของผู้ป่วยหรือญาติบางคนที่ต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย^{๑๔}

ส่วน "ประมาทเลินเล่อ" หมายถึง การกระทำ ความผิดมิใช่โดยเจตนาหรือจงใจ แต่กระทำโดยปราศจากความ ระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวัง เช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่^{๑๕} ดังนั้น ผู้กระทำ โดยประมาทต้องรู้ข้อเท็จจริงที่เป็นต้นเหตุของความ ประมาทก่อน แล้วฝ่าฝืนหรือไม่ระมัดระวังจนเกิดเหตุเสีย หายแก่บุคคลอื่นขึ้น^{๑๖}

อนึ่ง ความรับผิดชอบของแพทย์ในคดีละเมิดส่วนใหญ่ มักจะเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อมากกว่าการ กระทำโดยจงใจ ดังนั้น คำว่า "บุคคล" "ในภาวะเช่นนั้น" "วิสัย" และ "พฤติการณ์" จึงมีส่วนสำคัญต่อการวินิจฉัย ว่าเป็นการกระทำนั้น ๆ เป็นการกระทำโดยประมาท ปราศจากความระมัดระวังอันเป็นการทำละเมิดแล้วหรือไม่

ทั้งนี้ โดยคำว่า "บุคคล" ก็ต้องเปรียบเทียบกับคน ที่เหมือนกัน เช่น มีเพศ อายุ ฐานะ หรืออาชีพเดียวกัน คำว่า "ในภาวะเช่นนั้น" ก็คือบุคคลที่อยู่ในภาวะเดียวกับผู้กระทำ โดยเปรียบเทียบดูว่าบุคคลทั่วไปหรือวิญญู-ชนที่อยู่ในภาวะเช่นนั้นควรใช้ความระมัดระวังเพียงใด คำว่า "วิสัย" หมายถึง ลักษณะที่เป็นอยู่ของบุคคล ผู้กระทำ เช่น วิสัยของเด็กต้องชุกชน วิสัยของคน เมาสุราษฎร์เดินทรงตัวไม่ดี และ "พฤติการณ์" หมายถึง ข้อเท็จจริงประกอบกรกระทำ หรือต้องพิจารณา พฤติการณ์ภายนอกจากตัวผู้กระทำประกอบด้วย^{๑๗} เช่น เวลา สถานที่ หรือความพร้อมทางการแพทย์ของ โรงพยาบาลแต่ละแห่ง เป็นต้น

สำหรับความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ นั้น ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับหลัก ศิลปศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์แล้ว นอกจากจะเป็นการ กระทำสิ่งซึ่งบุคคลทั่วไปที่ใช้ความระมัดระวังเขาจะไม่ กระทำกันแล้ว การกระทำที่ผู้ประกอบวิชาชีพดังเช่น แพทย์จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น จะต้องเป็น ความผิดอย่างหนักหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้าย แรงเท่านั้น^{๑๘} ดังนั้น การที่ศาลจะวินิจฉัยว่าแพทย์ได้ ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วหรือไม่ พยาน ผู้เชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมสาขาที่

^{๑๒} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง บัญญัติว่า "กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำ ประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น"

^{๑๓} ซึ่งยังเป็นการผิดจริยธรรมแพทย์ ตามข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๖ หมวด ๘ การประกอบวิชาชีพ เวชกรรมเกี่ยวกับการปลุกถ่ายอวัยวะ ซึ่งให้กระทำได้ระหว่างญาติโดยสายเลือดหรือคู่สมรสกับผู้ป่วย และไม่มี การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้บริจาคเป็น ค่าอวัยวะ

^{๑๔} เรื่อง Euthanasia หรือการทำให้ผู้ป่วยที่สิ้นหวังถึงแก่ความตายด้วยความสงบเพื่อให้พ้นความทุกข์ทรมานจากโรคที่ไม่อาจรักษาได้นั้น หากยังไม่มียกกฎหมาย บัญญัติให้ผู้ป่วยแสดงความจำนงล่วงหน้า (living will) หรือที่ให้อำนาจแพทย์ที่จะกระทำได้โดยไม่มีความคิด (ดังเช่นในเรื่องการทำแท้งเพื่อสุขภาพ ของหญิงหรือเพราะหญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา มาตรา ๓๐๕) แล้ว หากมีแพทย์หรือบุคคลใดไปกระทำให้ผู้อื่นตายเร็ว ขึ้นหรือตายก่อนเวลาธรรมดาคงของเขา นอกจากผู้กระทำจะมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕๘ แล้ว ยังจะ ต้องรับผิดชอบจงใจกระทำละเมิดได้อีกส่วนหนึ่งด้วย (ผู้เขียน)

^{๑๕} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า "กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำ ความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่"

^{๑๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๑๕๒/๒๕๔๑

^{๑๗} เพิ่ง เพิ่งนิติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง. (พิมพ์ครั้งที่ ๓) กรุงเทพมหานคร : หก. ศิริบรรจงพิมพ์ สด.ชั้นนารี; หน้า ๑๒๖ - ๑๓๓.

^{๑๘} สุราษฎร์เยียดใน จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. (พิมพ์ครั้งที่ ๔) กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลาคม จำกัด; ๒๕๔๕. หน้า ๑๓๘ - ๑๔๓

เกี่ยวข้องนั้นจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าในกรณีที่มีการกล่าวหาหรือกล่าวโทษแพทย์ว่าประพฤตินิดจรรยาธรรม^{๙๙} แล้วในที่สุดแพทย์สภาวินิจฉัยชี้ขาดมีคำสั่งเป็นโทษแก่แพทย์^{๑๐๐} ก็ย่อมเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ศาลจะใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดความผิดที่แพทย์ถูกฟ้องร้องทั้งในคดีแพ่งและหรือคดีอาญาต่อไปด้วย

ค่าสินไหมทดแทนที่ต้องใช้ในคดีละเมิด และค่าเสียหายในเชิงลงโทษ

การทำละเมิดซึ่ง "จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน" ตามกฎหมายนั้น ย่อมมีความสำคัญต่อผลความรับผิดชอบทางแพ่งในขั้นที่สุด เพราะการฟ้องร้องคดีละเมิดเรียกค่าเสียหายจากแพทย์ในทางปฏิบัตินั้นมักจะมีการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายให้สูงไว้ก่อน^{๑๐๑}

"ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด" จะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด^{๑๐๒} ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ชอบด้วยเหตุผลและเป็นธรรมทั้งต่อผู้ทำละเมิดและผู้ต้องเสียหายจากการทำละเมิดนั้น เพราะเป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ศาลมีดุลพินิจวินิจฉัยในการกำหนดค่าเสียหายหรือโทษได้ตามสัดส่วนของความรุนแรงในการกระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย ตามที่ศาลจะเห็นสมควรเป็นรายคดีไปได้อย่างกว้างขวาง

ความเสียหายอันเป็นผลโดยตรงที่ผู้ทำละเมิดจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดนั้น มีอยู่หลายประเภท เช่น ในกรณีที่ทำให้เขาถึงตาย หรือทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย หรือทำให้เขาเสียเสรีภาพ ซึ่งแต่ละกรณีผู้ต้องเสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่เท่าใด ที่แตกต่างกันออกไป ประเด็นข้อพิพาทในคดีละเมิดที่ว่า "โจทก์เสียหายหรือไม่ เพียงใด" จึงเป็นอีกเรื่องที่สำคัญซึ่งศาลจักต้องใช้ดุลพินิจวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อให้ผู้กรณีได้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้มากที่สุด แม้ว่าจำเลยจะไม่ได้ให้การหรือชักค้ำต่อสู้อยู่ในประเด็นเรื่องค่าเสียหายนี้ไว้ก็ตาม

การกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษผู้ต้องรับผิดชอบ (punitive damages) เป็นการกำหนดค่าเสียหายที่มีลักษณะเป็นการลงโทษจำเลยผู้ทำละเมิดที่สูงหรือมากกว่าการกำหนดค่าเสียหายเพื่อชดเชยการที่ผู้ต้องเสียหายได้สูญเสียไปตามปกติ ดังนั้น ปัญหาว่าคดีประเภทหรือลักษณะพิเศษเช่นใดที่ศาลควรจะไปใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ^{๑๐๓} รวมทั้งควรมีแนวทางการกำหนดค่าเสียหายที่ชัดเจน เพื่อป้องกันปรามยับยั้งมิให้เกิดการทำละเมิดในลักษณะเดียวกันต่อไปในอนาคต จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

สำหรับผู้เขียนแล้วเห็นว่า โดยทั่วไปเมื่อแพทย์มีเจตนาในการรักษาพยาบาลเป็นหลักอยู่แล้ว ดังนั้น การกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษแก่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือแพทย์นั้น หากจะนำมาใช้ก็ควรใช้เฉพาะ

^{๙๙} ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ มาตรา ๓๑ - ๔๒ และข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยกระบวนวิธีพิจารณาคดีด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๔๐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

^{๑๐๐} โดยเฉพาะในข้อที่ว่าไม่ได้รับมาตรฐานของการประกอบวิชาชีพเวชกรรมในระดับที่ดีที่สุดตามข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๖ หมวด ๓ ข้อ ๑

^{๑๐๑} ยกตัวอย่างเช่น ผู้ป่วยที่จ่ายค่ารักษาเพียง ๓๐ บาท แต่หากเกิดความผิดพลาดเกิดผลร้ายแรงอันไม่พึงประสงค์ขึ้นแล้ว กลับมาฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและแพทย์จำนวนมากถึง ๓ ล้านบาท (ซึ่งสูงกว่าค่ารักษาถึง ๑๐,๐๐๐ เท่า) หากศาลกำหนดค่าเสียหายให้สูงมากเกินไป ย่อมมีปัญหาว่าจะเป็นการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษแก่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือไม่ ? ซึ่งในประเด็นนี้ก็มีข้อเรียกร้องจากฝ่ายแพทย์ว่าควรจะมีการจำกัดค่าเสียหายไว้เช่นกัน

^{๑๐๒} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๘ - ๔๔๓

^{๑๐๓} โดยหลักแล้ว ควรจะใช้แก่การกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือมีพฤติการณ์ที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือสร้างความเสียหายต่อผู้อื่นไว้เป็นจำนวนมาก เช่น การกระทำละเมิดที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงถูกอภัยห้ามปรามแล้วยังไม่ฟัง ช่มเหรงแก่ผู้อื่น ทำทนายอานาจกฎหมายของบ้านเมือง ทาธุณโคตรร้าย (ดูรายละเอียดใน เพิ่ง เพิ่งนิติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ ๓) กรุงเทพมหานคร : ศิริบรรจุกัญญาฯ สดชื่นนารี, หน้า ๓๑๖ - ๓๑๖).

ในกรณีที่แพทย์กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น เนื่องจากศาลยังจะต้องคำนึงถึงสภาพปัญหาสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมในประการอื่นด้วยเช่นกัน^{๒๔}

ลักษณะของการกระทำที่ทำให้แพทย์ถูกฟ้องร้อง

ทุรเวชปฏิบัติ (malpractice) หมายความว่า การขาดทักษะที่ควรพึงมีอย่างสมเหตุสมผลตามสมควรในฐานะเป็นแพทย์ และขาดการเอาใจใส่ดูแลผู้ป่วยจนทำให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพหรือชีวิตของผู้ป่วย หรืออาจเป็นผลโดยตรงจาก "โรคหมอกทำ" (iatrogenic disease) ซึ่งเป็นโรคที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยผิดพลาดของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับกัน ถือเป็นทุรเวชปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรงต่อผู้ป่วย อันเกิดจากความไม่รู้ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความผิดพลาดในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้เพื่อวินิจฉัยหรือรักษาโรค ซึ่งอาจส่งผลให้แพทย์และโรงพยาบาลต้องรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญาตามมา แต่โดยมากมักจะเป็นเรื่องที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อของแพทย์และผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพหรือสาธารณสุข มากกว่าการจงใจหรือเจตนากระทำ

ตัวอย่างของทุรเวชปฏิบัติในกรณีต่าง ๆ^{๒๕} อาทิ

๑) ทุรเวชปฏิบัติในการซักประวัติของผู้ป่วย เช่น ผู้ป่วยเด็กอายุ ๑๕ เดือน มีอาการหายใจหอบถี่ และมีอาการแสดงอื่น ๆ ของการเกิดพิษจากแอลกอฮอล์ ซึ่งแพทย์ควรจะได้สังเกตพบ แต่บ่งพร่องไม่ได้ซักประวัติของผู้ป่วย กลับวินิจฉัยว่าเป็นไข้หวัดเหมือนกับมารดาเด็ก ต่อมาเด็กตาย

๒) ทุรเวชปฏิบัติในการตรวจร่างกายผู้ป่วย เช่น ผู้ป่วยหญิงปวดท้องเฉียบพลัน แต่แพทย์ใช้เวลาตรวจ

สวก ๆ โดยไม่ได้ตรวจทางทวารหนัก ต่อมาผู้ป่วยตายด้วยโรคลำไส้บิดตัว

๓) ทุรเวชปฏิบัติในการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ เช่น เด็กหญิงอายุ ๓ ปี ปวดท้องรุนแรงและมีไข้สูง อาเจียน ไม่สามารถยืนได้ แต่แพทย์ไม่ได้เจาะเลือด ไม่ได้ตรวจปัสสาวะ แล้วให้ผู้ป่วยกลับบ้าน ไม่ได้รับการตรวจอะไร เข้าวันต่อมาผู้ป่วยตายด้วยสาเหตุเยื่อหุ้มสมองอักเสบอันเนื่องมาจากไส้ติ่งอักเสบจนแตก

๔) ทุรเวชปฏิบัติในการส่งตรวจทางรังสีวินิจฉัย เช่น ผู้ป่วยถูกหัตถะปุกระเด็นเข้าตา แพทย์ตรวจเพียงใช้แว่นขยายแล้วล้างตา โดยไม่ได้ส่งตรวจเอ็กซเรย์หาวัตถุแปลกปลอมตกค้างในตา จนผู้ป่วยสูญเสียการมองเห็นไป

๕) ทุรเวชปฏิบัติในการวินิจฉัยโรค เช่น แพทย์ตรวจร่างกายผู้สมัครงานแล้ววินิจฉัย (ผิดพลาด) ว่าเป็นวัณโรค ระยะติดต่อ จนนายจ้างปฏิเสธการรับเข้าทำงาน แต่เมื่อไปตรวจซ้ำยังสถานพยาบาลอื่น ๆ กลับไม่เคยเป็นวัณโรคเลย

๖) ทุรเวชปฏิบัติในการรักษาโรค เช่น ฉายเอกซเรย์รักษาตามโปรแกรมของแพทย์ด้านรังสีรักษา จนมีอาการคลื่นไส้ มีอาการปวด คัน บวมแดง จนเป็นโรคผิวหนังอักเสบเรื้อรังอันเนื่องมาจากการฉายรังสี แล้วขยายผลเป็นโรคลักปิดลักเปิดเป็นมะเร็งอย่างรุนแรง

ข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางละเมิดจากการใช้เครื่องมือแพทย์

ข้อที่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมควรต้องระวังอีกประการหนึ่งก็คือการตรวจรักษาที่ต้องใช้เครื่องมือแพทย์ มีข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๗ อยู่ว่า "บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใด ๆ อัน

^{๒๔} ตัวอย่างเช่น อาจก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในหน่วยงานของรัฐ หรือการกำหนดให้แพทย์และโรงพยาบาลเอกชนหรือธุรกิจบางประเภทต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนจำนวนมากกว่าปกติ ข้อมเป็นเหตุให้ผู้ประกอบวิชาชีพหรือธุรกิจนั้นต้องไปซื้อประกันภัยหรือคิดค่าเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้อง แล้วนำมาคิดค่าใช้จ่ายรวมเข้ากับต้นทุนอื่น ซึ่งจะส่งผลทำให้ค่าบริการหรือค่าสินค้าต้องมีราคาสูงหรือแพงมากขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งผู้ที่ต้องรับภาระสุดท้ายก็คือประชาชนผู้บริโภคหรือผู้รับบริการนั่นเอง

^{๒๕} แสง บุญเฉลิมวิภาส, เอนก ขมจินดา, กฎหมายการแพทย์, กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, ๒๕๔๖, หน้า ๘๕ - ๘๐.

เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบ
เพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะ
พิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิด
เพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงผู้มีไว้ในครอบ-
ครองของตน ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้
โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้หรือโดยอาการ
กลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย^{๒๖}

ดังนั้น การใช้เครื่องมือแพทย์ที่มีประโยชน์ในการ
ตรวจรักษาพยาบาล ซึ่งมีสภาพเป็นของเกิดอันตรายได้
โดยสภาพหรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้หรือโดยอาการ
กลไกของเครื่องมือแพทย์อยู่ในขณะเดียวกันด้วย ก็ย่อม
ที่จะเข้าข่ายข้อสันนิษฐานของกฎหมายข้างต้นนี้ว่า
แพทย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสีย
หายอันเกิดแต่เครื่องมือแพทย์นั้นด้วย ดังนี้ เท่ากับผลก
ภาระการพิสูจน์ให้ฝ่ายแพทย์ต้องนำสืบแก้ตัวให้ได้ว่า
เป็นเหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง
ซึ่งหากพิสูจน์ไม่ได้ฝ่ายแพทย์ก็ต้องแพ้คดีนั้นไป

ขั้นตอนการดำเนินคดีแพ่งโดยสังเขป^{๒๗}

หากมีผลอันไม่พึงประสงค์ร้ายแรงเกิดขึ้นจากการ
รักษาพยาบาล และอาจมีการร้องเรียนต่อหน่วยงาน
ต่าง ๆ รวมทั้งแพทย์สภาที่ดูแลในเรื่องจริยธรรมแพทย์
โดยตรงแล้ว ยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจหรือไม่อาจเจรจา

ยุติเรื่องให้จบลงได้ด้วยดี กรณีนี้ย่อมอาจมีปัญหาฟ้อง
ร้องเป็นคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง
ขั้นตอนที่จะกล่าวต่อไปจึงมีประโยชน์ทั้งต่อแพทย์ผู้ที่
ถูกฟ้องหรือจะฟ้องร้องกลับแก่ผู้ป่วยบ้างว่า ในภาพ
รวมเวลาเป็นคดีความกันแล้วจะมีวิธีการขั้นตอนที่ควร
ต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง ซึ่งจะกล่าวไว้แต่โดยย่อดังต่อไปนี้

บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ถูกโต้แย้งสิทธิก็
สามารถยื่นคำฟ้อง (หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นฟ้อง
แทน) เป็นโจทก์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณา
พิพากษาคดีแพ่ง^{๒๘} (ปกติมักจะว่าจ้างทนายความ
ดำเนินการว่าต่างให้แทน) ซึ่งต้องเสียค่าขึ้นศาลในอัตรา
ร้อยละ ๒.๕ แต่สูงสุดไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (เว้นแต่คดี
มโนสำเนา เช่น คดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท
คงเสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นเพียง ๒๐๐ บาท ตาม
มาตรา ๑๙๐ จัตวา)^{๒๙}

เมื่อยื่นคำฟ้องแล้วโจทก์ต้องเสียค่านำส่งหมายเรียก
และสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลย เมื่อจำเลย (หรือโจทก์
ที่ถูกฟ้องแย้ง) ได้รับหมายเรียกฯ แล้วจะยื่นคำให้การ
(หรือให้การแก้ฟ้องแย้งถ้ามี) ต่อผู้คดีภายใน ๑๕ วัน
หรือ ตามที่ระบุไว้ในหมาย โดยจำเลยเองก็อาจจะฟ้อง
แย้งกลับด้วย (แต่ฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับฟ้องเดิมพอที่จะ
พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีเข้าด้วยกันได้) ก็ได้ ทั้งนี้
ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติการยื่นและส่งคำคู่ความและ

^{๒๖} ตัวอย่างเช่น ผู้มีไว้ในครอบครองหรือดูแลกระแสไฟฟ้า แล้วเกิดลัดวงจรหรือชำรุดก่อให้เกิดเพลิงไหม้หรือเกิดรั่วไหลไปจุดผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย เมื่อ
นำสืบไม่ได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๔/๒๕๓๗, ๘๑๖/๒๕๓๘)

^{๒๗} โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน มนต์ชัย ชินินทรลีลา. "ขั้นตอนการดำเนินคดีแพ่งโดยสังเขป" ข่าวเนติบัณฑิตสภา ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑๕๘ - ๑๕๙ เดือน
มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕.

^{๒๘} "ศาลยุติธรรม" ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี (รวมทั้งศาลแขวง และศาลจังหวัดต่าง ๆ ที่กำลังจะจัดตั้งขึ้น
ใหม่), ส่วนในต่างจังหวัด ได้แก่ ศาลจังหวัด (กรณีทุนทรัพย์เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือไม่มีศาลแขวง) หรือศาลแขวง (กรณีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐
บาท), ตัวอย่างเช่น หากจะฟ้องว่าแพทย์โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยาละเมิด ก็ต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐคือ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตกเป็นจำเลยต่อ "ศาลจังหวัดนนทบุรี" หรือ "ศาลแขวงนนทบุรี" (แล้วแต่กรณีว่าจำนวนทุนทรัพย์เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาทหรือไม่) ซึ่งเป็นศาลที่จำเลยมี
ภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือจะเลือกฟ้องคดีต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล คือ "ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" หรือ "ศาลแขวงพระนครศรีอยุธยา"

ก็ได้ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ (๑))

^{๒๙} ข้อสังเกต ในคดีแพ่งเรื่องละเมิดเกี่ยวกับการแพทย์ มักจะมีการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนมาก่อนข้างสูง ซึ่งโจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลในอัตรา
ร้อยละ ๒.๕ ข้างต้นด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถจึงจะได้รับยกเว้นค่าขึ้นศาล, แต่ทั้งนี้ ศาลจะพิพากษาให้เท่าตาม
ที่เรียกร้องมาในฟ้องหรือไม่ หรือจำเลยจะต้องจ่ายเพียงไร ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๘ บัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า "ค่าสินไหม
ทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด"

เอกสาร^{๑๑} เพื่อส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ

หากจำเลยได้รับหมายเรียกให้ยื่นคำให้การ (หรือเมื่อโจทก์ถูกฟ้องแย้ง) แล้วจำเลย (หรือโจทก์ แล้วแต่กรณี) มิได้ยื่นคำให้การหรือคำให้การแก้ฟ้องแย้งภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีได้แจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบให้ถือว่าจำเลย (หรือโจทก์) ขาดนัดยื่นคำให้การ โจทก์ (หรือจำเลย) ที่เป็นผู้ฟ้องหรือฟ้องแย้งต้องมีคำขอภายใน ๑๕ วัน เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัด ถ้าโจทก์ (หรือจำเลย) ไม่ยื่นคำร้องภายใน ๑๕ วันดังกล่าว ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ (โดยค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ) แต่ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะสั่งให้จำหน่ายคดีหรือไม่ก็ได้

ทั้งนี้ ศาลจะพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัดได้ต่อเมื่อคำฟ้อง (หรือฟ้องแย้ง) มีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมาย^{๑๒} แต่จำเลยอาจมาศาลก่อนวันนัดยื่นคำให้การเพื่อขออนุญาตยื่นคำให้การและดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ได้ถ้าศาลเห็นว่าการขาดนัดยื่นคำให้การมิได้เป็นไปโดยจงใจและมีเหตุอันสมควร, ถ้าจำเลยแพ้คดีแล้วและ มิได้ยื่นอุทธรณ์ ก็อาจขอให้พิจารณาคดีใหม่ต่อศาลได้ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้ส่งคำบังคับโดยชอบ โดยกล่าวชัดแจ้งซึ่งเหตุที่จำเลยได้ขาดนัดยื่นคำให้การ และข้อคัดค้านคำตัดสินของศาลที่แสดงให้เห็นว่าตนอาจเป็นฝ่ายชนะและในกรณีที่ยื่นคำขอล่าช้าก็ให้แสดงเหตุแห่งการล่าช้านั้นด้วย เมื่อได้รับคำขอแล้วหากเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งให้งดการบังคับคดีไว้ก่อน โดยแจ้งคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่า การขาดนัดยื่นคำให้การนั้นมิได้เป็นไปโดยจงใจหรือมีเหตุอันสมควร และ

ศาลเห็นว่าเหตุผลที่อ้างมานั้นผู้ขออาจมีทางชนะคดีได้ก็ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ^{๑๓}

กรณีที่คู่ความมาศาลพร้อมกันในวันนัดจำเลยให้การแก้ข้อหาแห่งคดีหรือสืบพยาน หรือนัดพร้อมเพื่อไกล่เกลี่ยหรือชี้สองสถานแล้ว ศาลหรือผู้ประนีประนอม ก็จะทำการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทเสียก่อน, และไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ศาลก็มีอำนาจที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อให้คู่ความได้ตกลงกันแล้วทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น^{๑๔} หรือโจทก์อาจจะถอนฟ้องไปก็ได้, หากคู่ความตกลงกันไม่ได้ ศาลอาจจะทำการชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทและหน้าที่นำสืบก่อนหลัง^{๑๕} แล้วนัดสืบพยานก่อนหลังหรือให้ไปกำหนดวันนัดพิจารณาคดีต่อเนื่องกันไว้ล่วงหน้าที่ศูนย์นัดความประจำศาล

เมื่อถึงวันนัดสืบพยาน ศาลจะทำการนั่งพิจารณาครบนองคดีเพื่อสืบพยานของฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบก่อนและสืบพยานฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบหลัง^{๑๖} ตามประเด็นข้อพิพาท และตามพยานหลักฐานที่ได้นำมาหรือขอให้ศาลออกหมายเรียกหรือมีคำสั่งเรียกมาตามลำดับก่อนหลังที่ศาลกำหนด

หลังจากพิจารณาคดีเสร็จแล้วศาลจะนัดฟังพิพากษาหรือคำสั่งต่อไป^{๑๗} โดยศาลจะใช้ดุลพินิจชี้หนักพยานหลักฐานในประเด็นข้อพิพาทแต่ละข้อว่า ฝ่ายใด มีน้ำหนักน่าเชื่อถือหรือพยานใครดีกว่ากัน และหากฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบในประเด็นข้อพิพาทข้อใด แล้วนำสืบไม่ได้ตามภาระการพิสูจน์ของตน ก็จะต้องเป็นฝ่ายแพ้คดีไป^{๑๘} (เรื่องนี้แตกต่างกันกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาที่ศาลจะลงโทษจำเลยก็ต่อเมื่อแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้

^{๑๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๖๗ - ๘๓ อัญ

^{๑๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๗, ๑๕๘, ๑๕๘ ทวิ, ๒๐๔, ๒๐๖

^{๑๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕ ทวิ, ๑๕๕ จัตวา, ๑๕๕ เบญจ

^{๑๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕ - ๒๐ ทวิ, ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๓๔

^{๑๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๒ - ๑๘๔

^{๑๖} พยานมี ๓ ประเภท ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ

^{๑๗} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๑ - ๑๖๕

^{๑๘} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๔ - ๑๓๐

กระทำความผิดนั้น ทั้งโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องนั้นจริงหรือไม่)

หลังจากนั้นศาลจะออกคำสั่งบังคับแก่ลูกหนี้ตาม คำพิพากษาให้ต้องปฏิบัติตาม หากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตาม คำบังคับภายในเวลาที่กำหนด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จะยื่นคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงาน บังคับคดีไปดำเนินการยึดอายัดบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สิน ของลูกหนี้ต่อไป

แต่ทั้งนี้ ฝ่ายที่แพ้คดีอาจ (หาหลักประกันมาวาง ศาล) เพื่อขอทุเลาการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีจะถึง ที่สุดก็ได้ และนอกจากนี้ หากฝ่ายใดไม่พอใจในผล คำพิพากษา ก็อาจอุทธรณ์-ฎีกาต่อไปได้ ตามหลักเกณฑ์ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง^{๓๔}

จากขั้นตอนการดำเนินคดีแพ่งที่กล่าวมาแต่โดยย่อ จะเห็นว่ามิมีขั้นตอนวิธีการตามกฎหมายอยู่หลายขั้นตอน และต้องเสียค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลาในการดำเนิน คดีพอสมควร บางเรื่องอาจใช้เวลาไม่กี่เดือน แต่บาง เรื่องก็อาจใช้เวลานานเป็นปี ทั้งอาจยุติไปได้ด้วยการ โกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความ หรือโดยคำสั่งหรือ

คำพิพากษาของศาล

ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดระหว่างโรงพยาบาลหน่วยงาน ของรัฐกับแพทย์ข้าราชการในสังกัด

อนึ่ง บุคคลหรือคณะบุคคลนั้นนอกจากจะต้องรับ ผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการกระทำละเมิดของ “ตนเอง” แล้ว ยังมีกรณีความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในการ กระทำของ “บุคคลอื่น” ด้วย ได้แก่ นายจ้าง ตัวการ บิดา มารดาหรือผู้อนุบาล ครูบาอาจารย์ ฯ^{๓๕}

ตัวอย่างเช่น แพทย์ซึ่งเป็นลูกจ้างโรงพยาบาลเอกชน รักษาผู้ป่วยโดยประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้ผู้ป่วย ได้รับความเจ็บป่วยเสียค่ารักษาเพิ่มขึ้นหรือต้องพิการหรือ ถึงแก่ความตาย โรงพยาบาลเอกชนในฐานะนายจ้างนั้น ต้องร่วมรับผิดชอบกับแพทย์ลูกจ้างคนนั้นด้วย

แต่สำหรับกรณีเป็นแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ประจำ โรงพยาบาลหรือ “หน่วยงานของรัฐ” (ส่วนใหญ่ก็คือ “สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข”) ปฏิบัติหน้าที่ ราชการตามปกติ^{๓๖} ย่อมได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๕ มาตรา ๘^{๓๗} กล่าวคือ ต้องฟ้องหน่วยงานของ

^{๓๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๓ - ๒๕๒

^{๓๕} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๕ - ๔๓๑, ตัวอย่างเช่น มาตรา ๔๒๕ บัญญัติว่า “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น”, และมาตรา ๔๒๖ บัญญัติว่า “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้าง ได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น”

^{๓๖} ส่วนกรณีความเสียหายที่เกิดจากการที่ไม่ใช่ปฏิบัติหน้าที่ ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๖, ๑๐ วรรคหนึ่ง) กล่าวคือ ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยตรง และชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการ ส่วนตัว, จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

^{๓๗} มาตรา ๕ บัญญัติว่า “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของคนที่ได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจ ฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง”

มาตรา ๘ บัญญัติว่า “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมี สิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง จะมีได้เพียงใด ให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรมในแต่ละกรณี เป็นเกณฑ์ โดยมิต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออก ค้าง

ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ และเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะ ส่วนของตนเท่านั้น”

รัฐโดยตรง จะฟ้องเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดไม่ได้^{๕๓} ส่วนหน่วยงานของรัฐจะฟ้องไล่เบียดเอาแก่เจ้าหน้าที่ได้ในภายหลังก็แต่เฉพาะกรณีที่เจ้าหน้าที่คนนั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น^{๕๔}

จากบทบัญญัติกฎหมายที่คุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งแพทย์ประจำโรงพยาบาลหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ข้างต้น ย่อมสบายใจได้ในเบื้องต้นว่า แม้จะได้รับเงินเดือนหรือรายได้น้อยกว่าในภาคเอกชน แต่หากท่านได้เสียสละทำงานเพื่อชีวิตร่างกายอนามัยของเพื่อนมนุษย์ในระดับดีที่สุดในระดับดีที่สุด โดยไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (หรืออย่างมากก็เพียงแต่ประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดาไปบ้าง) ถึงถูกฟ้องร้องก็ย่อมสบายใจได้ว่าท่านจะไม่ถูกฟ้องร้องในเบื้องต้นหรือไม่ต้องรับผิดชอบในชั้นปลาย (ถ้าไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง)

อนึ่ง ผู้เขียนค่อนข้างเห็นด้วยกับการที่มีผู้เกี่ยวข้องบางท่านเสนอความเห็นที่ แพทย์ประจำหน่วยงานของรัฐ (เจ้าหน้าที่ของรัฐ) ไม่ควรต้องรับผิดชอบอาชญากรรมประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย^{๕๕} (หากการกระทำโดยประมาทนั้นเป็นเพียงการประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดา) ซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงกันกับความผิด

พลาดบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นได้จากการรักษา เพราะโดยวิชาชีพแพทย์ย่อมมีเจตนาและพยายามที่จะรักษาให้ผู้ป่วยพ้นจากอาการเจ็บป่วยและความทรมาณอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช่กรณีที่เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งจะเป็นไปตามหลักการในทำนองเช่นเดียวกันกับการให้ฟ้องร้องเฉพาะหน่วยงานของรัฐในคดีแพ่ง^{๕๖} เนื่องจากโดยทั่วไปมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาเองก็สูงกว่ามาตรฐานการพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีแพ่งอยู่แล้ว^{๕๗} การที่แพทย์ประจำหน่วยงานของรัฐถูกฟ้องหรือจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาซึ่งใช้มาตรฐานสูงกว่า จึงไม่ควรจะมีเงื่อนไขการแจ้งความร้องทุกข์หรือฟ้องร้องได้ง่ายกว่าในคดีแพ่งที่ใช้มาตรฐานในการพิสูจน์ที่น้อยกว่าในคดีอาญา

อย่างไรก็ตาม คงต้องมีผลักดันเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันต่อไป ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและต้องใช้เวลาในการดำเนินการนานพอสมควร ในชั้นนี้ การเรียกร้องคงได้แต่การแสดงจุดยืนความประสงค์ยังสถานที่เสวนาต่าง ๆ และเมื่อเกิดคดีอาญาขึ้นแต่ละเรื่องนอกจากต้องรีบประกันตัว (หรือร้องขอให้ "ปล่อยชั่วคราว" ตามภาษากฎหมาย) เพื่อต่อสู้คดีแล้ว แพทย์ที่ถูกดำเนินคดีอาญาก็ยังสามารถทำหน้าที่หรือขอความเป็นธรรมในประเด็นเรื่องเจตนาการรักษา ทั้ง

^{๕๓} คดีแพ่งที่ฟ้องแพทย์เรื่องกระทำละเมิด ต้องยื่นคำฟ้องต่อ "ศาลยุติธรรม" : เพราะ "คดีเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่เป็นการกระทำทางกายภาพในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ใช่การฟ้องคดีเนื่องจากผู้ถูกละเมิดไม่พอใจในการวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐ และความเสียหายในคดีนี้มีไม่ได้เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๓) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครอง ฯ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมตามมาตรา ๒๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ (คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ที่ ๑/๒๕๔๕, ๒/๒๕๔๕, ๓๑/๒๕๔๖, ๓๒/๒๕๔๖) วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน"

^{๕๔} ถ้าเป็นคดีที่หน่วยงานของรัฐฟ้องข้าราชการในสังกัดว่า.....ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ขอให้ชดใช้ค่าเสียหาย ถือว่าเป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ.....อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง (คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ที่ ๕๘/๒๕๔๖).

^{๕๕} ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐, ๓๐๐ หรือ ๒๕๑ แล้วแต่กรณี

^{๕๖} พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๕, ๘

^{๕๗} กล่าวคือ ใน "คดีอาญา" ศาลจะถามโทษจำเลยก็ตั้งแต่เมื่อเห็นว่ามีมูลได้กระทำผิด และไม่มีภาระกเว้นโทษตามกฎหมาย โดยศาลจะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั้นนำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง จนกว่าจะแน่ใจว่ามีภาระกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น และเมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕, ๒๒๖); ส่วนใน "คดีแพ่ง" ผู้ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริง ย่อมมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้ได้ตามที่กล่าวอ้างตามกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน โดยศาลมีอำนาจเต็มที่ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่ผู้ความนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๔ - ๑๐๕) หรืออาจกล่าวได้ในคดีแพ่งพยานหลักฐานใครดีกว่ากัน ฝ่ายนั้นย่อมชนะคดีที่กล่าวอ้างในแต่ละประเด็นไป

ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลไป
พลาถก่อนได้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง
ของแพทย์

(๑) นาย ณ. จำเลยซึ่งเป็นแพทย์ได้แจ้งนาง บ. โจทก์ว่ามีเด็กตายในท้องโจทก์ โจทก์จึงยินยอมให้จำเลย
ทำการขูดมดลูกและทำแท้งให้ แต่การที่จำเลยใช้เครื่องมือ
มือแพทย์เข้าไปขูดมดลูกของโจทก์ ทำให้มดลูกทะลุ ทั้ง
ที่มดลูกของโจทก์มีลักษณะเป็นปกติ มิได้มีลักษณะบาง
แต่อย่างใด และทำให้ลำไส้เล็กทะลักออกมาทางช่อง
คลอดยาว ๕ เมตร เนื่องจากเครื่องมือแพทย์ที่ใส่เข้าไป
ในช่องคลอดได้เกี่ยวเอาลำไส้ดึงออกมานั่นเอง จำเลย
จึงไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติวิสัยของผู้มีความรู้
ความสามารถในการประกอบวิชาชีพแพทย์ นับเป็น
ความประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งต่อมาแพทย์คนอื่น
ที่ตรวจโจทก์ในภายหลังเห็นว่า หากนำลำไส้ของโจทก์
ใส่เข้าไปในร่างกายอีกอาจมีการติดเชื้อในช่องท้อง จึง
ได้ทำการตัดลำไส้ที่ทะลักออกมาทิ้งไป จำเลยจึงต้องรับ
ผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อโจทก์^{๔๗} (ข้อสังเกต ผู้เขียนเห็น
ว่าคดีนี้มีการใช้เครื่องมือแพทย์อันอาจเข้าข้อสันนิษฐาน
ความรับผิดทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา ๔๓๗ ที่กล่าวมาข้างต้นด้วย)

(๒) จำเลยที่ ๒ ทำการผ่าตัดหน้าอกนาง ม. โจทก์
ที่มีขนาดใหญ่ให้มีขนาดเล็กลงที่โรงพยาบาล ร. จำเลย
ที่ ๑ หลังผ่าตัดแล้วจำเลยที่ ๒ นัดให้โจทก์ไปทำการ
ผ่าตัดแก้ไขที่คลินิกจำเลยที่ ๒ อีก ๓ ครั้ง แต่อาการ
ไม่ดีขึ้น โจทก์จึงให้แพทย์อื่นทำการรักษาต่อ แม้ตัวโจทก์
และนายแพทย์ ด. ผู้ทำการรักษาโจทก์ต่อจากจำเลยที่
๒ จะไม่สามารถนำสืบให้เห็นว่า จำเลยที่ ๒ ประมาท
เลินเล่อในการผ่าตัดและรักษาพยาบาลโจทก์อย่างไร

แต่เมื่อจำเลยที่ ๒ เป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านศัลยกรรม
ด้านเลเซอร์ผ่าตัด จำเลยที่ ๒ จึงมีหน้าที่ต้องใช้
ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์เป็นพิเศษ
การที่ นายแพทย์ ด. ต้องทำการผ่าตัดแก้ไขอีก ๓ ครั้ง
แสดงว่าจำเลยที่ ๒ ผ่าตัดมามีข้อบกพร่องจึงต้องแก้ไข
และจำเลยที่ ๒ ไม่ใช้ความระมัดระวังในการผ่าตัด และ
ไม่แจ้งให้ผู้ป่วยทราบถึงขั้นตอนการรักษาระยะเวลา และ
กรรมวิธีในการดำเนินการรักษา จนเป็นเหตุให้โจทก์ได้
รับความเสียหาย นับว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของ
จำเลยที่ ๒ ถือได้ว่าจำเลยที่ ๒ กระทำละเมิดต่อโจทก์,
พฤติการณ์ที่โจทก์ติดต่อรักษากับจำเลยที่ ๒ ที่คลินิก
และตกลงให้โจทก์เข้าผ่าตัดในโรงพยาบาลจำเลยที่ ๑
โจทก์จ่ายเงินให้จำเลยที่ ๒ จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท ให้
จำเลยที่ ๑ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่
๑ เป็นนายจ้างหรือตัวการที่ต้องร่วมรับผิดชอบ, ในส่วนของ
ค่าเสียหายนอกจากส่วนที่มีใบเสร็จ แม้โจทก์จะมี
อาการเครียดอยู่ก่อนได้รับการผ่าตัดจากจำเลยที่ ๒ แต่
เมื่อหลังผ่าตัดอาการมากขึ้นกว่าเดิม ความเครียดของ
โจทก์จึงเป็นผลโดยตรงมาจากการผ่าตัด จำเลยที่ ๒
ต้องรับผิดชอบ และแม้ไม่มีใบเสร็จมาแสดงว่าได้เสียเงินไป
เป็นจำนวนเท่าใดแน่นอนแต่น่าเชื่อว่าโจทก์ต้องรักษาจริง
ศาลเห็นสมควรกำหนดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้ สำหรับค่า
เสียหายอื่นนั้นเมื่อปรากฏว่าหลังจากแพทย์โรงพยาบาล
อื่นได้รักษาโจทก์อยู่ในสภาพปกติแล้ว โจทก์จึงไม่อาจ
เรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย อื่น
อันมิใช่ตัวเงิน, เหตุละเมิดเกิดวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๗
ต้องฟ้องภายใน ๑ ปี ครบกำหนดตรงกับวันหยุด
สงกรานต์วันที่ ๑๒ ถึง ๑๔ เมษายน วันที่ ๑๕ และ ๑๖
เมษายน ๒๕๓๘ เป็นวันเสาร์อาทิตย์ราชการหยุดทำการ
โจทก์ยื่นฟ้องวันเปิดทำการวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๓๗ ได้
คดีไม่ขาดอายุความ^{๔๘}

^{๔๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๕๒/๒๕๔๑ (โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหาย ๒๑๒,๐๐๐ บาท ศาลพิพากษาให้ ๑๕,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑.๕ ต่อปี)

^{๔๘} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๒/๒๕๔๒ (โจทก์ฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายรวม ๒ ล้านบาท ศาลพิพากษาให้ ๓๐๕,๕๑๒.๐๑ บาท, ยกฟ้องจำเลยที่ ๑ เพราะ
ฟังไม่ได้ว่าเป็นนายจ้าง ฯ)

(๓) จำเลยที่ ๒ เป็นศัลยแพทย์ตกแต่ง เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ ๑ เจ้าของคลินิก ทำศัลยกรรมตกแต่งจมูกของโจทก์ด้วยความประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้จมูกอักเสบและมีเลือดคั่งที่หน้าผากต้องรักษาประมาณ ๒ เดือนเศษ ดังนี้ จำเลยทั้งสองต้องใช้ค่าเสียหายในการที่โจทก์เจ็บปวดทรมาน ค่าขาดประโยชน์ในการทำมาหาได้ และค่ารักษาพยาบาลจากแพทย์อื่น^{๔๕}

(๔) นาง ล. โจทก์ขณะเป็นหญิงมีครรภ์ได้ไปปรึกษาแพทย์ที่โรงพยาบาล ย. จำเลยที่ ๑ เพื่อขอคำแนะนำในการป้องกันการติดเชื้อหัดเยอรมัน นายแพทย์ พ. จำเลยที่ ๒ แพทย์ผู้ตรวจจึงได้ฉีดวัคซีน เอ็ม.เอ็ม.อาร์. ให้โจทก์ ต่อมาโจทก์ทราบว่าวัคซีนดังกล่าวห้ามใช้กับหญิงมีครรภ์ โจทก์ไปขอคำปรึกษาจากแพทย์อีก แพทย์แจ้งว่าวัคซีนที่ฉีดให้โจทก์ไม่เป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ แต่โจทก์ยืนยันจะทำแท้ง แพทย์เห็นว่าโจทก์มีสุขภาพจิตแย่มาก จึงยอมทำแท้งให้^{๔๖} ดังนี้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์ทำแท้งเพราะกลัวไปเองว่าทารกในครรภ์จะคลอดออกมาพิการ มิใช่เพราะวัคซีน เอ็ม.เอ็ม.อาร์. ที่จำเลยที่ ๒ ฉีดให้โจทก์ทำให้ทารกในครรภ์ของโจทก์พิการ การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงไม่เป็นละเมิดต่อโจทก์^{๔๗}

ข้อสังเกต ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลจูงใจต่อนักกฎหมายฝ่ายปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องควรต้องระวัง เพราะศาลในคดีหลังก็มักจะยึดถือเป็นบรรทัดฐานสำหรับรูปคดีที่จะเกิดขึ้นต่อไปในทำนองเดียวกัน รวมทั้งเป็นวิธีการศึกษาทำความเข้าใจเพื่อเรียนรู้จากความบกพร่องผิดพลาดของผู้อื่นได้อีกประการหนึ่ง

อุทธรณ์ตัวอย่างคดี “ฟ้องแพทย์” ในต่างประเทศ สำหรับตัวอย่างคดีฟ้องแพทย์ในต่างประเทศ แม้ไม่ใช่เป็นแนวบรรทัดฐานสำหรับประเทศไทย แต่นับว่าเป็นอุทธรณ์ที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาเทียบเคียงของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิรวบรวมตัวอย่างที่น่าสนใจไว้หลายกรณีด้วยกัน^{๔๘} อาทิ

(๑) คดี Whitehouse V. Jordan (๑๙๘๑) สูติแพทย์ประมาทเลินเล่อในการทำคลอดโดยใช้เข็มช่วย ซึ่งเป็นวิธีที่ดีกว่าการผ่าตัด แต่จำเลยดึงแรงเกินไปทำให้ทารกได้รับบาดเจ็บทางสมอง ศาลตัดสินให้ชดใช้ค่าเสียหาย ๑๐๐,๐๐๐ ปอนด์ แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้องและศาลสูงสุดเห็นฟ้องด้วย โดย Lord Russell กล่าวว่า การวินิจฉัยผิดพลาดกับประมาทเลินเล่อเป็นไปด้วยกันได้ ไม่ใช่ว่าไม่ได้

(๒) คดี James V. Dunlop จำเลยผ่าก่อนนิ้ว ให้สามีโจทก์ แต่อาการไม่ดีขึ้น ต่อมาแพทย์คนอื่นผ่าตัดสามีโจทก์อีกครั้ง พบมีก้อนน้ำเหลืองในตัวสามีโจทก์และเกิดแผลซอนทะเล (fistula) อีก ๗ วันต่อมาสามีโจทก์ตาย โจทก์ฟ้องจำเลย คณะลูกขุนเห็นว่าจำเลยประมาทเลินเล่อ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยเพียงแต่ถามพยาบาลว่าเอาออกหมดแล้วหรือยัง มีเสียงของใครที่จำเลยจำไม่ได้แน่นอนว่าหมดแล้ว จำเลยจึงประมาทเลินเล่อ

(๓) คดี Lofthouse V. North Tees Health Authority (1992) โจทก์อายุ ๒๔ ปี ไปคลอดบุตรคนแรกที่โรงพยาบาลจำเลยบริเวณปากช่องคลอดฉีกขาด แพทย์เย็บให้แน่นเกินไปทำให้โจทก์ร่วมประเวณีไม่ได้โจทก์ต้อง

^{๔๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๐๔/๒๕๒๖ (โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายรวม ๘๐,๐๐๐ บาท ศาลพิพากษาให้ใช้ค่าเสียหาย ๒๕,๐๐๐ บาท)

^{๔๖} หมายเหตุ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๕ ยกเว้นความผิดให้แก่การกระทำที่แท้จริงของแพทย์ ซึ่งจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น

^{๔๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๓๖/๒๕๓๓ (ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า.....ที่โจทก์เบิกความกล่าวอ้างว่านายแพทย์สูบอกโจทก์ว่าบุตรในครรภ์จะพิการ และนายแพทย์สตรีธเนสนำว่าต้องทำแท้ง ก็เป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ โดยนายแพทย์สูและนายแพทย์สตรีธต่างปฏิเสธว่ามีได้บอกและแนะนำโจทก์ดังกล่าว ทั้งยังเบิกความว่าวัคซีนที่ฉีดให้แก่โจทก์ไม่เป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ แต่โจทก์อยากให้ทำแท้ง และนายแพทย์สูทำแท้งให้เพราะเห็นว่าสุขภาพจิตของโจทก์แย่มาก..... ศาลพิพากษายกฟ้อง)

^{๔๘} โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน ประทีป อ่าววิจิตรกุล. ฟ้องแพทย์. กรุงเทพมหานคร : พลสยาม พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด. ๒๕๔๖. หน้า ๓๔ - ๕๕.

ผ่าตัดตกแต่งใหม่ถึง ๔ ครั้งจนสำเร็จ ช่วงเวลา ๒ ปี โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมาน ชีวิตสมรสไม่มีความสุข โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหาย ศาลให้ค่าเสียหาย ๑๐,๕๐๐ ปอนด์

(๔) คดี Smith V. Tunbridge Wells Health Authority ๑๙๙๔ โจทก์ - ชายอายุ ๒๔ ปี มีบุตร ๒ คน มีปัญหาเกี่ยวกับลำไส้ แพทย์โรงพยาบาลจำเลยแนะนำการผ่าตัดเย็บตรึงไส้ตรง โดยอธิบายว่าการผ่าตัดอาจมีเส้นประสาทบางแห่งชำรุด และมีโอกาสเป็นหมันร้อยละ ๑๐ โจทก์ยินยอมให้ผ่าตัดได้ต่อมาการผ่าตัดในส่วนลำไส้ประสบความสำเร็จ แต่มีเส้นประสาทบางเส้นเสียไปทำให้โจทก์เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ และกระเพาะปัสสาวะผิดปกติ ศาลเห็นว่าแพทย์ไม่ได้เตือนเรื่องความเสี่ยงของกระเพาะปัสสาวะและเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ จึงประมาทเล็กน้อย หากโจทก์ซึ่งอายุ ๒๔ ปี ได้รับคำเตือนเรื่องเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ ก็น่าจะไม่ยินยอมให้ผ่าตัดแน่ ๆ

(๕) คดี Rogers V. Whittaker (1992) โจทก์เคยถูกไม้แทงทะลุในปี ๒๕๔๗ ทำให้ตาขวาเกือบบอดสนิท แต่ตาข้างซ้ายยังดีอยู่ จำเลยเป็นจักษุแพทย์ได้แนะนำว่าตาข้างขวารักษาโดยการผ่าตัดได้ ผู้ป่วยถามแพทย์ว่าจะมีอะไรยุ่งยากเกิดขึ้นตามมาหรือไม่ ตามจนแพทย์รำคาญแต่ผู้ป่วยก็ไม่ได้ถามว่าการผ่าตัดจะทำให้ตาอีกข้างเสียไปด้วยหรือไม่ ซึ่งเรื่องแบบนี้มีโอกาสเกิดขึ้น ๑ ใน ๑๔,๐๐๐ เท่านั้น แต่จำเลยไม่ได้พูดถึงเรื่องนี้ ผู้ป่วยให้แพทย์ผ่าตัดในเดือนสิงหาคม ๒๕๒๗ การผ่าตัดเกิดผลทำให้ตาข้างซ้ายเสีย ปี ๒๕๒๙ ผู้ป่วยกลายเป็นคนตาบอดสนิททั้ง ๒ ข้าง จึงฟ้องจำเลย ศาลเห็นว่า การที่จำเลยไม่ได้บอกโจทก์ว่ามีโอกาสที่ตาข้างซ้ายจะเสีย ๑ ใน ๑๔,๐๐๐ เป็นประมาทเล็กน้อย เพราะไม่ได้ชี้แจงให้ผู้ป่วยอย่างเหมาะสมด้วยความระมัดระวังและชำนาญ หากเปิดเผยความเสี่ยงแล้ว โจทก์ซึ่งเป็นคนตาเดียวมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ คงไม่ยอมให้ผ่าแน่ ๆ

(๖) คดี General Medical Council V. Dr. R (1995) ผู้กล่าวหาเป็นหญิงอายุ ๒๒ ปี ไปหาทันตแพทย์เพื่อถอนฟันกราม และยินยอมให้แพทย์วางยาสลบได้

ระหว่างที่ผู้กล่าวหายังไม่คืนสติ ผู้ถูกร้องเรียนซึ่งเป็นวิสัญญีแพทย์ได้เปลี่ยนผ้าผู้กล่าวหา และเอาแท่งยา diclofenac สอดใส่เข้าไปในช่องคลอดของผู้กล่าวหาเพื่อบรรเทาอาการปวดผู้กล่าวหาเข้าใจว่าถูกกระทำชำเรา จึงไปแจ้งความ ตำรวจจับกุมทันตแพทย์และผู้ถูกกล่าวหา แต่ตำรวจไม่ดำเนินคดีอาญา โดยส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการจริยธรรมแพทยพิจารณา ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงว่าวิสัญญีแพทย์อายุโสหลายท่านยืนยันว่า วิธีการเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ป่วยยินยอมล่วงหน้า และไม่แตกต่างกับการฉีดยาเข้าไปที่ก้นของผู้ป่วยซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนผ้าถุงเหมือนกัน คณะกรรมการวินิจฉัยว่า วิธีการเปลี่ยนผ้าถุงเป็นวิธีการที่ผู้ป่วยไม่คาดคิดว่าจะมีการที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ชี้แจงให้ผู้กล่าวหาทราบก่อนและไม่ได้รับความยินยอมการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการทำร้ายผู้กล่าวหาด้วยการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการทำผิดต่อวิชาชีพอย่างร้ายแรง ฯลฯ

ตัวอย่างประเด็นข้อต่อสู้ในคดีแพ่งที่จำเลยมักยกขึ้นให้การอ้างว่าคนไม่ต้องรับผิด

ท้ายสุดผู้เขียนขอแนะนำเสนอตัวอย่างข้อต่อสู้ในคดีแพ่งที่จำเลยผู้ถูกฟ้องมักจะยกขึ้นแก้ต่าง และมักจะ เป็นประเด็นข้อพิพาทที่พบเห็นในทางปฏิบัติอยู่เสมอ ซึ่งสามารถยื่นคำให้การยกข้อต่อสู้ได้ด้วยตนเองหรือว่าจ้างหรือขอความช่วยเหลือจากทนายความให้ดำเนินการแทนให้ก็ได้ และในกรณีที่เป็นเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ ก็ยังสามารถร้องขอให้ "พนักงานอัยการ" แก้ต่างให้ก็ได้^{๕๐} อาทิ

^{๕๐} พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า "พนักงานอัยการ มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๓) ในคดีแพ่งหรืออาญาซึ่งเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ก็ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการก็ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างให้ก็ได้

(๕) ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย และมีให้เป็นผู้คดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าจ้างหรือแก้ต่างให้ก็ได้

(๑) โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เพราะบทฟ้องเรื่องการมอบอำนาจ ไม่มีความสามารถ หรือฟ้องผิดเขตอำนาจศาล

(๒) ขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดในปัญหาข้อกฎหมายว่าจะฟ้องแพทย์เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕, ๘ ดังที่กล่าวมาในตอนต้น ซึ่งเป็นเรื่องต่อเนื่องจากเรื่องอำนาจฟ้อง

(๓) ฟ้องเคลือบคลุม กล่าวคือ เป็นฟ้องไม่ได้แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นนั้น

(๔) จำเลยไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ต่อการประกอบวิชาชีพ ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานถูกต้องตามจริยธรรมแพทย์แล้ว ผลอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุสุดวิสัยหรือเป็นผลตามแทรกซ้อน ไม่ใช่ความผิดพลาดของแพทย์หรือระบบงาน หรือไม่ได้ทำผิดหน้าที่ตามสัญญา หรือเป็นความผิดของฝ่ายผู้ต้องเสียหายนั่นเอง ซึ่งเรื่องนี้เป็นประเด็นข้อต่อสู้ที่สำคัญ และมักต้องอาศัยพยานแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้วยกันในการให้ความเห็นอันเป็นประโยชน์แก่การวินิจฉัยคดีของศาล

(๕) มีเหตุยกเว้นความรับผิด เช่น หลักความยินยอมไม่เป็นละเมิด ดังนั้น โภยินยอมให้ทำการรักษาที่ชัดเจนเฉพาะกรณี รวมทั้งการแจ้งหรือสื่อสารทำความเข้าใจให้ทราบถึงโอกาสความเสี่ยงที่จะเกิดผลร้ายแรงอันไม่พึงประสงค์นั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญก่อนที่จะให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วย

(๖) คดีโจทก์ขาดอายุความ โดยเฉพาะสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด ซึ่งมีอายุความ ๑ ปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึง

ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น ๑๐ ปีนับแต่วันทำละเมิด^{๕๔}

(๗) โจทก์เสียหายหรือไม่ เพียงใด หรือสามารถเรียกค่าเสียหายอะไรได้บ้างซึ่งมักจะมีการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายมาสูงเกินกว่าความเป็นจริง และค่าเสียหายบางรายการอาจไม่มีสิทธิเรียกร้อง เช่น บิดากับบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีสิทธิฟ้องเรียกร้องค่าขาดอุปการะจากผู้ทำละเมิด^{๕๕}

(๘) เทคนิคกฎหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายที่ได้รับการว่าจ้างหรือขอความช่วยเหลือ เช่น ไม่ได้ปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนหรือวิธีการและระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือศาลมีคำสั่งไว้ ฟ้องผิดศาล ฟ้องซ้ำ ฟ้องซ้อน ฟ้องเคลือบคลุม ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีซ้ำ ไม่ดำเนินการตามคำสั่งศาลหรือกฎหมายในเรื่องการส่งคำคู่ความ ไม่ได้ยื่นบัญชีพยานและส่งสำเนาเอกสารแก่คู่ความอีกฝ่ายภายในกำหนด อ้างสำเนาเอกสารแทนต้นฉบับ ไม่มาศาลภายในกำหนดวันเวลานัดโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ไม่มีพยานมานำสืบให้ได้ตามภาระการพิสูจน์ของฝ่ายตน ไม่ได้ชำระค่าชั้นศาลหรือค่าธรรมเนียมหรือค่าอ้างเอกสารให้ครบถ้วน คดีขาดอายุความ ไปจนถึงการขอเลื่อนหรือประวิงคดี ฯลฯ

(๙) การไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความ ซึ่งเป็นการที่คู่กรณีหรือคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน^{๕๖} ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดหรือข้อตกลงที่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนเงินค่าเสียหายที่ต้องชำระและวิธีชำระอันจะทำให้ปราศจากการโต้แย้งกันอีกด้วย^{๕๗} ทั้งนี้ โดยสามารถที่จะเริ่มได้ด้วยตนเองหรือขอให้คนกลางช่วยดำเนินการให้ ทั้งก่อนการฟ้องไปจนกว่าเรื่องหรือคดีจะเสร็จเด็ดขาดไป โดยในชั้นศาลจะมีผู้-

^{๕๔} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๘

^{๕๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๕๕/๒๕๑๕

^{๕๖} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๐

^{๕๗} หากเป็นเพียงแค่หนังสือที่ออกให้เพื่อทราบความเสี่ยงและเพื่อแสดงความรับผิดชอบเบื้องต้นของจำเลยกับเจ้าของรถยนต์คู่กรณีเท่านั้น โดยไม่มีรายละเอียดหรือข้อตกลงที่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนเงินค่าเสียหายที่ต้องชำระ วิธีชำระอันจะทำให้ปราศจากการโต้แย้งกันอีก ย่อมมิใช่เป็นการระงับข้อพิพาทในมูลละเมิด มิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๒๔/๒๕๔๕)

ประนีประนอมหรือผู้พิพากษาช่วยไกล่เกลี่ยให้ หากตกลงกันได้ก็จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และพิพากษาตามยอม หรือให้คู่ความถอนฟ้องกันไป
อนึ่ง มีข้อสังเกตว่าหากมีการทำสัญญาประนี-
ประนอมยอมความเฉพาะระหว่างผู้ป่วยกับแพทย์ซึ่งเป็น
เป็นลูกจ้าง อาจมีผลทำให้โรงพยาบาลเอกชนซึ่งเป็น
นายจ้างพ้นจากความรับผิดฐานละเมิดไปด้วย เพราะผล
ของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การ
เรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้น (ละเมิด) ระงับสิ้นไป
และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญา
(ประนีประนอมยอมความ) นั้นว่าเป็นของตน^{๔๔}

โดยสรุป ปัจจุบันกระแสนการฟ้องร้องแพทย์หรือ
แม้แต่การที่ฝ่ายแพทย์ฟ้องกลับผู้ป่วยหรือญาติบ้าง ได้
มีสถิติการร้องเรียนหรือฟ้องร้องสู่กระบวนการยุติธรรม
เพิ่มมากขึ้น ทั้งที่ผลการรักษาอันไม่พึงประสงค์ที่ร้าย
แรงนั้นอาจจะเกิดขึ้นจากเหตุที่เป็นความผิดพลาด
บกพร่องของบุคลากรทางการแพทย์ หรืออาจจะเกิด
จากเหตุสุดวิสัยหรืออาการของโรคหรือเหตุแทรกซ้อน
จากระบบงานหรือบุคคลอื่นซึ่งไม่อาจป้องกันแก้ไขได้
ทันทั่วทั้งก็ได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้จึงควรต้อง
หันมาให้ความสนใจศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจ
ในด้านกฎหมายอีกแขนงวิชาหนึ่งด้วย โดยเมื่อเกิดกรณี
ที่เป็นปัญหาขึ้นแล้วก็ควรให้ความสนใจด้วยการเอาใจ
เขามาใส่ใจเรา หันหน้าเข้าหากันพูดจาทำความเข้าใจ
ในสาเหตุที่ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่แท้จริงขึ้น แล้วริบหา

ทางเยียวยาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นไปแล้วอย่างดีที่สุด
ตามมาตรฐานจริยธรรมการรักษาของแพทย์ รวมทั้งหา
ทางป้องกันยับยั้งมิให้ผลร้ายนั้นเกิดซ้ำขึ้นได้อีก ซึ่งย่อม
เป็นการดีกว่าที่แม้ว่าจะกล่าวโทษว่าเป็นความผิดของ
อีกฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว เพราะหากศาลจะกำหนดให้
แพทย์ต้องรับผิดชอบในผลอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นอยู่
เสมอแล้ว ก็ย่อมต้องส่งผลถึงขวัญกำลังใจในการปฏิบัติ
หน้าที่ของแพทย์ จนกระทั่งอาจเกิดเหตุการณ์สมอง
ไหลไปสู่ภาคเอกชนเพิ่มเร็วมากขึ้น และท้ายที่สุด
ประชาชนผู้รับบริการเองก็ต้องแบกรับภาระในค่า
รักษาพยาบาลที่ต้องสูงมากขึ้นตามไปด้วย

ผู้เขียนจึงคาดหวังว่าความรู้และกระบวนการที่
จักต้องเป็นไปตามหลักวิชานิติศาสตร์จากบทความนี้
จะเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมด้วยช่วยกันป้องกันและ
เยียวยาแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้บ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิด
คุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตที่ดีทั้งต่อผู้ให้และผู้รับ รวม
ทั้งจะมีส่วนช่วยจรรโลงสังคมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้
อย่างสงบสุขสืบไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ท่านวิวัฒน์ ณ พัทลุง ผู้พิพากษาศาลจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ที่ได้
ร่วมให้ข้อเสนอแนะบางประการและช่วยประสานงานใน
การนำเสนอบทความนี้

^{๔๔} ตัวอย่างเทียบเคียง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖๕/๒๕๔๐ การที่โจทก์และจำเลยที่ ๑ (ผู้ทำละเมิด) ลงลายมือชื่อไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี
ว่า จำเลยที่ ๑ ยอมรับผิดในความประมาทเลินเล่อและยอมชดเชยค่าเสียหายให้โจทก์ ๖,๐๐๐ บาท จากค่าเสียหายประมาณ ๑๐,๕๐๐ บาท หากจำเลยที่
๑ ไม่ชำระตามกำหนดให้โจทก์ฟ้องร้องทางแพ่งได้นั้น เป็นการตกลงชำระค่าเสียหายกันเป็นจำนวนที่แน่นอนแล้ว ถือได้ว่าโจทก์และจำเลยที่ ๑ ตกลง
ระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับค่าเสียหาย ซึ่งเกิดจากมูลละเมิดซึ่งระงับกันไว้ให้เสร็จไปด้วยดีตามยอมยอมกันให้แก่กัน เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๐ มีผลทำให้การเรียกร้องในหนี้สินอันเกิดจากมูลละเมิดระงับสิ้นไป และทำให้โจทก์กับจำเลยที่ ๑ ได้
สิทธิตามที่แสดงไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น เมื่อหนี้อันเกิดจากมูลละเมิดระงับไปแล้ว ความรับผิดชอบของจำเลยที่ ๑ ผู้ทำละเมิด และจำเลย
ที่ ๒ และที่ ๓ ซึ่งต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ ๑ ในฐานะนายจ้างย่อมระงับไปด้วย โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิดจากจำเลยทั้งสาม
(หากจะฟ้อง ก็ต้องไปฟ้องตามสัญญาประนีประนอมยอมความแทน) ปัญหานี้แม้จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ มิได้ฎีกามา แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความชำระหนี้
อันไม่อาจแบ่งแยกได้ ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาให้มีผลถึงจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๕ (๑)
ประกอบมาตรา ๒๔๗ (ศาลพิพากษายกฟ้อง)